

Antwoordkernen bij Eureka 4V / vernieuwde tweede fase, De Wereld na 1945.

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen* zinnen van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. **Voor** in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. **Achterin** het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
  - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
  - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
  - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 5 →; de vraag staat bij 5.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

9 De lange 19-de en de korte 20-ste eeuw

- 1 tien
  - 1.1 Tijdperk van burgers en stoommachines; Tijdperk van de wereldoorlogen; Tijdperk van televisie en computers
  - 1.2 1815 -1917; 1917-1991
  - 1.3 indeling komt tot stand op basis van interpretatie van feiten
- 2 Jaar waarin de ontwikkeling begon van twee grootmachten(VS en SU) tot wereldmachten. De tegenstelling tussen deze twee zou de 20-ste eeuw bepalen.
  - 2.1 1991

- 2.2 einde Koude Oorlog
- 3 xxx
- 3.1 xxx
- 3.2 Koude Oorlog is concrete vorm van oost-west-tegenstelling ná WO II

10 drie kenmerken van de 20-ste eeuw

10.1 de leidende rol van de Verenigde Staten van Amerika

- 4 O = economisch belang in geallieerde landen
R = voorbeeldfunctie (democratie)
A = aanvallen op Amerikaanse schepen
- 4.1 leidende rol VS op economisch, militair en ook op moreel gebied: liberalisme en kapitalisme als beste systeem beschouwd
- 5 →
- 5.1 Washington kiest voor isolationisme op grond van de grote verschillen tussen VS en Europa
- 5.2 einde maken aan oorlogen en het verspreiden van democratie
- 5.3 Wilson benadrukt vrede, veiligheid en verbindt dat met democratie

10.2 de uitdagende rol van de Sovjet-Unie

- 6 Europese sociaal-democraten kiezen voor socialisme via verkiezingen en sociale wetgeving; de Russische sociaal-democraten via revolutie
- 6.1 Marx en Engels
- 6.2 klassenloze, communistische maatschappij
- 7 Lenin wilde niet deelnemen aan een imperialistische oorlog die ten koste ging van de arbeidersklasse.
- 7.1

Doelstelling / opvatting	Toelichting / uitwerking
Klassenloze, communistische staat	Lenin wilde dit bereiken via een revolutie: oktoberrevolutie 1917; 1922 oprichting SU.
Wereld bevrijden van imperialisme	Deelname WO 1 gestopt. Steun aan strijd voor onafhankelijkheid van koloniën.
Wereldrevolutie	Communistische Internationale in Moskou moest communistische partijen in de hele wereld leiding geven in de strijd tegen uitbuiting en onderdrukking.

- 8 - behoud democratie
- behoud kapitalisme
- Europese geallieerden willen koloniale rijken behouden (macht en rijkdom)
- 9 →

- 9.1 monarchie(koning, keizer), kerk en kapitaal
- 9.2 kapitaal (en kerk, mits gescheiden van de staat) willen VS behouden
- 9.3 SU is een bedreiging voor de vrede (speelt kapitalistische staten uiteen)
- 10 Groot-Brittannië, omdat zij het grootste koloniale rijk vormde.
- 11 xxx
- 11.1 overeenkomst: VS en SU willen een voorbeeldfunctie hebben voor de rest van de wereld
- 11.2 verschil: VS en SU hebben een tegenovergesteld politiek en economisch systeem

10.3 de zoekende rol van de Derde Wereld

- 12 eerste wereld: Noord-Amerika en Europa
tweede wereld: SU en bondgenoten
derde wereld: arme volken in Afrika en Azië
- 13 antikoloniale verleden
  - 13.1 zorg voor verdeling van welvaart
  - 13.2 toegang tot oliebronnen
- 14 de onafhankelijkheid werd op vreedzame wijze bereikt en India koos voor een niet-gebonden koers
- 15 keuze voor VS, SU of niet-gebondenheid
- 16 SU
  - 16.1 onder voorwaarde van nationale onafhankelijkheid

7 de groei van de oost-west-tegenstelling (1917-1941)

- 17 →
- 17.1

1917: vrede Rusland - Duitsland	Geallieerden zien dit als verraad.
Na 1917: In het communistische Rusland worden buitenlandse bezittingen in beslag genomen	De getroffen landen zien dit als diefstal.
1917-1921: Burgeroorlog in Rusland; het westen stuurt een interventiemacht tegen de communisten	De communisten zien dit als een onrechtmatige daad, oorlogsdaad.
1917-1921: Red Scare in VS	Veel mensen worden opgepakt: aanval op mensen met (vermeende) communistische ideeën.
1917-1924: Lenin organiseert Comintern	Westen ziet dit als een dreiging van wereldrevolutie; uitbreiding van het communisme.

1918-1925; Lenin zoekt samenwerking met Duitsland.	Voor westen dreiging van uitbreiding invloed communisme.
1933: nationaal-socialisme in Duitsland: SU zoekt toenadering tot het westen, maar stuit op appeasementpolitiek (1938 München)	Voor SU een teken dat westen Duitsland opzet tegen SU.
1939: niet-aanvalsverdrag SU-Duitsland	Westen voelt zich verraden en vreest 1 front oorlog met Duitsland.

- 18.1 oost; terwijl Hitler, Mussolini, Daladier (FR) en Chamberlain(GB) in München het lot van Tsjechoslowakije bepalen – waarbij Hitler zijn zin krijgt en zijn grondgebied mag uitbreiden – wordt Stalin niet gezien als eventuele bondgenoot of machtsfactor. Stalin trok hieruit de conclusie dat het westen hem in de steek liet en Hitler zijn gang kon gaan zolang hij naar het oosten trok.
- 18.2 west; het niet-aanvalsplan wordt gezien als monsterverbond – een verbond tussen partijen die normaal elkaars tegenstander zijn en hun tegenstellingen opzij leggen. Polen, de bondgenoot van GB wordt als slachtoffer afgebeeld.
- 19 →
- 19.1 Nationaal-Socialistische Beweging
- 19.2 een fascistische partij tegen democratie
- 19.3 voor het westen als het gaat om de strijd tegen het communisme. Zo niet, dan is deze partij niet voor het westen, maar wellicht tegen oost én west
- 20 →
- 20.1 discontinuïteit, omdat er voor WO II grote tegenstellingen waren tussen het kapitalistische westen en het de communistische SU, terwijl deze tegenstellingen (tijdelijk) tijdens de oorlog worden verdrongen.
- 20.2 bondgenootschap Geallieerden en SU
- 21 →
- 21.1 red scare; comintern
- 21.2 Ministerie van Justitie noemt communisten dieven, moordenaars en leugenaars; mensen met een misvormde geest; uitschot; Russische regering voert volgens Ministerie een schrikbewind. Doel van deze bron de mensen te overtuigen van de juistheid van het optreden van het Ministerie van Justitie.
- 21.3 primair; de bron komt van het Amerikaanse Ministerie van Justitie uit de jaren '20 en de gebeurtenis – het vervolgen van communisten in de VS – vindt in die jaren plaats.
- 21.4 representatief voor de regering van de VS en daarmee voor de houding van de meeste Amerikanen.

12 de verklaring van de Koude Oorlog

12.1 inleiding

- 22 liberalisme
- 22.1 socialisme
- 22.2 - democratie; dictatuur
  - wel; geen
  - wel
  - geen
  - dictatuur
  - vrije markteconomie; planeconomie
  - particulieren; de staat
  - grote; kleine
  - democratie; vrije markteconomie
- 23 twee wereldmachten bleven over: de VS en de SU. De oude wereldmachten waren verzwakt.
- 24 Onder de Koude Oorlog verstaat men de economische, politieke, militaire en psychologische spanningen tussen de Vs en de SU en hun bondgenoten.
- 24.1 geen directe militaire confrontatie tussen de VS en de SU; wapenwedloop
- 25 herleving nationalisme en conflicten
- 25.1 oorlog in Joegoslavië
- 26 xxx

12.2 spanningen tussen de bondgenoten 1941-1947

27

VS	Wereldmacht in economisch en militair opzicht
SU	Zware verliezen, maar groot aanzien en macht door deel van Duitsland en Oost-Europa te bezetten/ bevrijden
GB	Verlies positie als wereldmacht; koloniaal rijk stort ineen.

- 28
  - groei wereldcommunisme
  - economische groei
  - dekolonisatie
- 28.1
  - angst voor opdringen wereldcommunisme
  - wens om Amerikaanse model te exporteren en leiding te nemen over de ‘vrije wereld’
- 29 democratie en zelfbeschikkingsrecht voor alle volken
- 29.1 Atlantisch Handvest

Conferenties	Kenmerken
1 Atlantic Charter	1941; VS (Roosevelt) en GB (Churchill); zelfbeschikkingsrecht, democratie en internationale organisatie na WO II
2 conferentie van Teheran	1943; VS (R), GB (C), SU (Stalin); tweede front in 1944 in Frankrijk; SU mocht deel Polen houden en andere gebieden die het na WO I had verloren.
3 bijeenkomst Moskou	1944; GB (C) en SU (S); Balkan verdelen in invloedssferen
4 Jalta	Febr. 1945; VS (R), SU (S), GB (C); zelfbeschikkingsrecht, democratie en internationale organisatie; Stalin legt nadruk op veiligheid en kreeg toezegging op veiligheidsgordel van bevriende staten in Oost-Europa; hier zouden vrije verkiezingen worden gehouden. GB zou invloed in Middeellandse Zeegebied houden.
5 Potsdam	Juli 1945; VS (Roosevelt, Truman), SU (S), GB (Attlee); voorlopige afspraken over Duitsland; democratie; afspraken over SU – invloedssfeer

- 31 de invloedssferen in strijd met het zelfbeschikkingsrecht der volken
- 31.1 de verdeling in invloedssferen werd in de ogen van het westen later gezien als uitbreiding van het communisme en de macht van de SU
- 31.2 x; uitbreiding van de invloed van de SU is een feit; Churchill had echter zelf bijgedragen tot verdeling in invloedssferen en het was destijds niet duidelijk of Stalin daadwerkelijk van plan was zijn macht nog verder uit te breiden.
- 31.3 VS overtuigen van noodzaak zich te wapenen tegen de SU.
- 31.4 Trumandoctrine
- 31.5 In de Fulton-rede valt Churchill de invloedssfeer van de SU aan; in de afspraken van Moskou is hiervoor de basis gelegd.
- 32 →
- 32.1 Roosevelt, Stalin, Churchill
- 32.2 vertrouwen
- 32.3 Duitsland nog niet verslagen, dus men was nog afhankelijk van een goede onderlinge verstandhouding.
- 32.4 Verenigde Naties
- 32.5 democratie
- 32.6 veiligheid
- 32.7 Democratie in de door de SU bevrijde gebieden zou niet leiden tot regeringen die de SU vriendschappelijk gezind zouden zijn. Dit laatste zou de veiligheid van de SU volgens Stalin in gevaar kunnen brengen.
- 32.8 In de Oost-Europese staten bestonden voor de oorlog regeringen die de SU vijandig gezind waren; recht op veiligheid gegarandeerd in Jalta en Potsdam.
- 32.9 De strekking moet zijn: ‘Bovendien zijn er afspraken gemaakt in Moskou, waarbij ook Churchill uitging van invloedssferen.’
- 33 Marschallplan en containment
- 33.1 Weghalen van voedingsbodemp voor communisme en herstel handelspartner
- 33.2 Comecon
- 33.3 Economische scheiding in Europa

34 →

- 34.1 redevoering is een ongeschreven bron; als de redevoering is uitgeschreven is de bron geschreven
- 34.2 primair, de redevoering is van Marschall zelf in 1947, het moment dat de hulp wordt gestart
- 34.3 vrede zeker stellen
- 34.4 tegengaan communisme en herstel handel met Europa
- 34.5 A. Marshall B. betrokken bij conflict C. overtuigen; de bron is dus zeer standplaatsgebonden
- 35 niet,objectief
zeer
feiten en verklaringen
- 35.1 Context: De VS geven West-Europa Marshallhulp.
Inhoud:- een Amerikaan (VS) (zie hoed met kleuren vlag) staat op de wagen
- op de wagen staat een dollarteken
- Europeanen zoals de Engelsen, Nederlanders, Fransen en Duitsers trekken de kar van de Amerikaan
- de Amerikaan houdt ze een zak voor zodat ze de kar trekken
Commentaar: dankzij de Marshallhulp steunt West-Europa de VS; West-Europa wordt voor het karretje van de Amerikanen gespannen
- 35.2 iemand voor je karretje spannen
- 36 tussen Oost- en West-Europa/ tussen communisme en democratie
- 36.1 Polen, het oosten van Duitsland, Tsjechoslowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije; Estland, Letland en Litouwen werden deel van de SU
- 36.2 de Oost-Europese landen volgden de SU
- 36.3 volgens Stalin om de veiligheid van de SU te waarborgen
- 36.4 A,B,C
- 37 1949
- 37.1 Veiligheidsraad neemt beslissing over inzetten van vredesleger; tegenstanders zoals VS en SU zitten beide in veiligheidsraad en elk lid heeft vetorecht. Een voorstel van een van beide partijen kon worden geboycot door de andere partij.
- 37.2 Stalin wilde erkenning
- 38 a. ongeschreven en geschreven
b. galg, touw om personen die satellietstaten voorstellen; Stalin als zoon
c. subjectief
d. westen, want nadruk gelegd op dwang en onderdrukking Oost-Europa
e. xxx
f. xxx
- 39 A. Welke standpunten hadden de VS, Groot-Brittannië en de SU en in hoeverre werden deze gewijzigd?
B.

Landen	1941	1947
VS	Democratie en zelfbeschikkingsrecht voor alle volkeren; vrije toegang tot de wereldhandel/ vrije markteconomie;	Idem; communistische SU geen bondgenoot, maar vijand.

	internationale vredesorganisatie.	
GB	Democratie en zelfbeschikkingsrecht voor alle volkeren; vrije toegang tot de wereldhandel/ vrije markteconomie; internationale vredesorganisatie. GB had echter wel bedenkingen bij zelfbeschikking in verband met koloniaal rijk.	Idem, maar koloniale wensen worden deels opgegeven. SU is de vijand en wordt als agressor gezien. Het recht op veiligheid van de SU is inmiddels vertaald in een Russische invloedssfeer in Oost-Europa en dit wordt gezien als agressie.
SU	In 1943 onderschreef Stalin de afspraken van het Atlantisch Handvest onder voorwaarde dat SU gebiedsuitbreiding zou krijgen daar waar het oude Rusland macht had.	Enkel internationale vredesorganisatie blijft overeind; strijd tegen het kapitalistische westen is noodzaak. Het westen houdt zich niet aan afspraken en bedreigt de veiligheid van de SU.

C. Wat betreft de VS en GB zijn de standpunten nauwelijks veranderd, de SU kiest niet voor democratie of zelfbeschikkingsrecht, maar – weer openlijk - voor een 1 partijstelsel en planeconomie. Er is een einde gekomen aan het Geallieerde bondgenootschap en het Westen en de SU zijn vijanden geworden.

- 39.1 einde bondgenootschap, omdat eerst de SU de garantie krijgt van veiligheid en Churchill met Stalin zelfs afspraken heeft gemaakt over invloedssferen.
- 39.2 Er zijn twee wereldmachten ontstaan na de WO II die tegengestelde ideologieën hebben en beide streven naar de absolute wereldmacht of in ieder geval naar de verbreiding van de eigen idealen.

13 de Koude Oorlog in de praktijk 1947-1956

13.1 de opbouw van het geopolitiek systeem

- 40 invloed uitbreiden over de wereld met behulp van zoveel mogelijk bondgenoten
- 41 Marshallplan en containment
- 41.1 containment
- 41.2 NAVO, ANZUS, ZOAVO, CENVO
- 41.3 NAVO, CENVO
- 42 militair overwicht dankzij unieke bezit atoombom
- 43 Comecon
- 43.1 Warschaupact
- 44 VS
- 44.1 op elk terrein nemen de VS initiatief; door bondgenootschappen wordt de SU en bondgenoten omsingeld en in militair opzicht zijn de VS superieur
- 44.2 SU atoombom en China wordt communistisch en staat aan de kant van de SU
- 45 de wereld is in twee politieke, militaire en economische kampen verdeeld en de wedloop wie de sterkste is/ wordt is begonnen; de wapenwedloop begint en drijft de spanningen op; er breken regionale conflicten uit zoals in Korea waarbij met een atoomoorlog wordt bedreigd!

13.1.1 de Duitse kwestie

- 46 zone voor de VS, GB, Fr en de SU
- 46.1 SU: Duitsland militair en economisch zwak houden; strenge aanpak denazificatie; schadeloosstelling geëist
VS: opbouw economie en democratie; beperkte denazificatie; nauwelijks schadeloosstelling
- 47 geen bedreiging
- 48 vertrek westerse bezettingsmachten uit Berlijn
- 48.1 reden
- 48.2 juni 1948-mei 1949
- 48.3 luchtbrug
- 48.4 tegengaan van uitbreiding van de SU-invloed
- 48.5 NAVO; deling Duitsland; verdeling Berlijn blijvend; West-Duitsland bondgenoot van het Westen en Oost-Duitsland van de SU.
- 48.6 eerste drie direct, laatste indirect
- 48.7 geen een
- 48.8 1949, omdat er twee Duitse staten zijn
- 49 →
- 49.1 - Ulbricht wint verkiezingen
- Hitler kijkt peinzend toe en vraagt zich af hoe hij dat voor elkaar heeft gekregen; ook Stalin kijkt bewonderend
- op tafel liggen een geweer en een martelwerktuig
Standpunt: Ulbricht heeft de verkiezingen niet eerlijk gewonnen, maar door terreur en onderdrukking. Hij is een dictator net als Hitler en Stalin.
- 50 NAVO en Warschaupact
- 50.1 indammen communisme
verdediging tegen aanvallen
- 50.2 NAVO is gericht op containment
- 50.3 politiek: scheiding in democratische en communistische landen
economisch: scheiding tussen kapitalisme en communisme/ vrije markt en planeconomie of te wel tussen de landen die Marshallhulp krijgen en de landen die lid zijn van de Comecon.
- 50.4 Offensief, want als communisme zich dreigt uit te breiden grijpt de NAVO in, ook in gebieden die geen lid zijn.
- 50.5 VS heeft de leidende rol in de periode tot 1949: economisch en militair overwicht. SU moet zich beperken tot Oost-Europa en West Berlijn opgeven.

13.1.2 Korea-oorlog

- 51 atoomoorlog of niet
- 52 om dreiging aan de grens tegen te gaan en om steun te geven aan verbreiding communisme

- 53 xxx
- 54 deling in communistisch Noord-Korea en kapitalistisch Zuid-Korea
- 54.1 onbedoeld, Noord-Korea wilde Korea verenigen
- 55 communisme in China; SU bezit atoombom
- 56 enerzijds wel, want VN streeft naar terugdringen van Noord-Korea; anderzijds niet, want de VN overschrijdt de grens van Noord-Korea en dat is offensief.
- 56.1 Discontinuïteit, want in plaats van behoud van grenzen met communisme, wordt de grens overschreden.

13.2 de zoekende rol van de Derde Wereld 1947-1956

- 57 na onafhankelijkheid moesten Derdewereldlanden kiezen voor VS, SU of ongebonden koers
- 57.1 VS, SU, ongebonden koers
- 57.2 verdeling welvaart
- 57.3 anti-koloniaal verleden
- 57.4 verlies economische markt en verlies politieke invloed
- 57.5 de KO breidt zich uit naar de Derde Wereld
- 58 VS zou landen economisch uitbuiten
- 58.1 Derde Wereld kiest dan eerder voor de SU
- 58.2 Onvrijheid, verdwijnen privébezit, onderdrukking
- 58.3 Zelfbeschikkingsrecht
- 58.4 Verspreiden van eigen systeem: democratie en kapitalisme
- 59 ->
- 59.1 Azië
- 59.2 xxx
- 59.3 onafhankelijkheid
- 60 ->
- 60.1 paard, militairen, Japanse vlag, zwaard, groetende soldaat
- 60.2 militarisme
- 60.3 Japan heeft een agressieve veroveringsoorlog gevoerd, net als Nazi-Duitsland
- 61 arm agrarisch land
- 61.1 nee
- 61.2 de communisten en nationalist
- 61.3 boeren waren arm en werden uitgebuit door de kleine elite; fabrieksarbeiders werden uitgebuit; Kuo Mintang was corrupt; Mao had de meerderheid van het volk achter zich staan.
- 61.4 Het was een binnenlandse oorlog/ burgeroorlog
- 61.5 Boerencommunisme in plaats van communisme van arbeid
- 61.6 Volksrepubliek China werd communistisch en sloot verdrag van vriendschap en

- bijstand, maar China werd geen satelliet van de SU; invloed op bestuur was er dus niet.
- 61.7 China wilde onafhankelijkheid benadrukken en zich manifesteren als leider van de Derde Wereld.
- 62 als dreiging en concurrentie
- 63 →
- 63.1 als een alternatief voor andere Derde Wereldlanden
- 63.2 komt 'in gevaar'
- 63.3 invloed van communistisch China tegenover ongebondenheid en neutraliteit
- 63.4 tweede tekst, hierbij worden de uitgangspunten van de nietgebonden-landen genoemd en benadrukt; in het krantenartikel wordt meer gedacht volgens Koude Oorlogdenken: dreiging van uitbreiding communisme.
- 63.5 Neutraliteit: veel Derde Wereldlanden kregen te maken met Koude Oorlog en kozen toch voor een van de partijen.
Economische onafhankelijkheid: gezien de economische situatie zijn Derde Wereldlanden wel afhankelijk van industrielanden/ economische hulp
- 64 hindoeïsme en islam
- 64.1 bevolking tegen elkaar uitgespeeld
- 65 geweldloosheid en burgerlijke ongehoorzaamheid (non-coöperatie)
- 65.1 met gewelddadige reactie schonden de Engelsen de eigen regels van democratie en werd Gandhi een martelaar
- 65.2 India werd onafhankelijk, maar verdeeld in twee staten
- 65.3 India werd een niet gebonden land; Pakistan een westerse bondgenoot
- 65.4 kon van twee of meerdere walletjes eten (economische hulp); bovendien geen strijdtoneel van Koude Oorlog
- 66 blanke koloniale door Aziatisch Japan verslagen; tijdens bezetting Nederlanders geïnterneerd; anti-Nederlandse gevoelens gestimuleerd; groei nationalisme
- 67 uit angst voor communisme steunden VS onafhankelijkheidsbeweging tegen Europese bondgenoot
- 68 Japan organiseerde massaorganisaties die anti-Nederlandse propaganda maakten; Nederlanders verdwenen uit het openbare leven; Japan liet Soekarno zijn gang gaan bij het verspreiden van nationalistische ideeën
- 68.1 onbedoeld, in geval van anti-Japans nationalisme
- 68.2 Nederland deed de onafhankelijkheidsstrijd voorkomen als een binnenlands conflict.
- 68.3 economisch gewin
- 68.4 politiek gewin
- 68.5 →
- 68.6 →
- 68.7 Bron 1 geeft de mening van de nationalisten, die ervan uitgingen dat Indonesië onafhankelijk was na de proclamatie; de bron is subjectief.

Bron 2 geeft de mening/propaganda van de Nederlandse overheid die verkondigde veiligheid en recht te brengen door de nationalist te bestrijden. Bron 2 is subjectief.
 68.8 door de internationale bemoeienis leidden de acties indirect tot onafhankelijkheid
 68.9 De acties waren bedoeld om Nederlandse gezag te herstellen.

69 Soekarno presenteerde zich als democratische machtsfactor
 69.1 →
 69.2 Marx, Bakoenin, Lenin, Stalin
 69.3 Nederland en de VS
 69.4 VS vreesden uitbreiding van het communisme, Nederland vreesde hetzelfde.

70

SU invloedssfeer	VS invloedssfeer
Warschaupact: SU en Oost-Europa zonder West Berlijn	NAVO VS - West-Europa
Noord-Korea – bevriende staat	CENVO Midden-Oosten
Volksrepubliek China – bevriende staat	ZOAVO VS - Zuid-oost Azië
Noord-Vietnam	Anzus Australië en Nieuw-Zeeland - VS

70.1 India, Indonesië; Communistisch China en Noord-Korea kun je tot communistische blok rekenen op basis van de ideologie, niet op basis van een bondgenootschap.

70.2 In 1947 slaat de weegschaal nog duidelijk door naar Amerikaanse zijde; dit is in 1956 veranderd. Er is in territoriaal opzicht meer evenwicht gekomen in de verdeling in machtsblokken. De Koude Oorlog heeft zich uitgebreid naar Azië en daar vormt het communisme een uitdaging voor de VS.

70.3 Het bezit van atoomwapens en het bereik van deze wapens. Sinds 1949 bezit de SU de atombom en dat betekent dat de firststrikepositie van de VS deels verloren is. De SU had echter niet onmiddellijk de mogelijkheid dit wapen tegen de VS te richten.

13.3 Europa op weg naar integratie 1947-1956

71 →
 71.1 Verdeeldheid
 71.2 VS
 71.3 Europese integratie
 71.4 Europa rond de as Frankrijk – Duitsland en supranationaal
 71.5 Interbellum: verenigd Europa zonder Rusland
 1947-1956: verenigd West-Europa gericht tegen SU en bondgenoten
 71.6 nationalisme
 71.7 voorkomen oorlog en noodzaak economische opbouw

72 supranationaal – intergouvernementeel
 integraal – sectorieel
 maximaal- minimaal
 72.1 supranationaal, sectorieel, minimaal

73 Europese integratie door de Koude Oorlog beperkt tot West-Europa; Europa als

- derde macht gericht tegen SU; meer aandacht voor eigen verdediging sinds Korea-oorlog.
- 74 xxx

14 de Koude Oorlog in de praktijk 1956-1979

14.1 de consolidatie van het geopolitiek systeem 1956-1979

- 75 vreedzaam naast elkaar bestaan van kapitalistische en communistische landen
- 75.1 aanpassen militaire strategie: flexible response; Nixondoctrine
- 76 Beide grootmachten richtten zich op consolidatie
- 76.1 wapenwedloop en nieuwe conflicten
- 76.2 Atoomoorlog moet worden voorkomen, omdat deze leidt tot wederzijdse vernietiging
- 76.3 Het leidde tot een nog grotere wapenwedloop. Beide partijen vreesden dat de ander het evenwicht zou verstoren en een overwicht zou krijgen.
- 76.4 machtsevenwicht / afschrikkingsevenwicht leidt tot gelijk opgaan van groei
bewapening
- 76.5 en van een wedloop in de ruimtevaart
- 77 de bestaande invloedssferen handhaven
- 77.1 door de ontspanning durfden bondgenoten een eigen weg in te slaan; conflicten in de Derde Wereld verstoorden het machtsevenwicht en beide partijen probeerden dit juist te behouden.
- 78 wereld verdeeld in twee elkaar bestrijdende machtsblokken
- 79 Hongarije-crisis; Suez-crisis; bouw Berlijnse Muur; Cuba-crisis; Vietnamoorlog
- 79.1 Hongarije-crisis en de Berlijnse Muur in Europa en de andere conflicten in de Derde Wereld

14.2 Spanningen in Oost-Europa

14.2.1 de Hongaarse Opstand

- 80 nationalisme en minst communistische land van de Balkanlanden
- 80.1 causaal verband
- 80.2 stalinisme onder dwang invoeren/ onderdrukking
- 80.3 causaal verband
- 80.4 destalinisatie
- 81 Joegoslavië kreeg recht op een eigen socialistische ontwikkeling; in Polen werden hervormingen toegestaan.

- 81.1 Aanleiding, deze hervormingen gaven Hongaarse oppositie een laatste duwtje in de rug.
- 82 oktober 1956: SU staat regeringswisseling toe en Nagy laat vrijheid van meningsuiting toe.
- 82.1 Een oorzaak als je het benadert vanuit 'de bestaande situatie', een reden als je het bekijkt vanuit de wens van een deel van de bevolking vrijheid voor de eigen staat te bereiken.
- 82.2 Verlaten Warschau-pact
- 82.3 O= weinig draagvlak voor communisme in Hongarije
     Hongaren zijn niet-Slavisch
     R= nationalisme
     A= destalinisatie/ hervormingen Polen en erkenning eigen weg Joegoslavië;
     regeringswisseling Nagy
- 83 Nederlandse steun voor communisten neemt af na Russisch ingrijpen in Hongarije.
- 84 Oorzaak: Jalta en het respecteren daarvan: dus erkenning Russische invloedssfeer; SU had atoombom Reden: angst voor oorlog
- 85 Xxx
- 85.1 Chroesjtsjev wijkt af van Marx en Lenin (contrarevolutionair)
- 85.2 Stalin hangt ondersteboven
- 85.3 Chr. week al af van Stalin

14.3.1 spanningen in West-Europa

- 86 voorkomen van leegloop DDR
- 87 →
- 87.1 ik ben een burger van de vrije wereld
- 87.2 In Potsdam was afgesproken dat Berlijn verdeeld werd. Als je dit erkent, dan val je een andere zone niet aan. De Muur was niet offensief, maar eerder defensief. De Muur betekende geen aanval op West-Berlijn.
- 87.3 →
- 87.4 Ongeschreven, want het is een toespraak van een levende persoon
- 87.5 Primair, want de toespraak gaat over de Muur in 1961 en toen heeft Kennedy de toespraak gehouden (direct)
- 87.6 Subjectief, want het doel van de bron is anderen te overtuigen van het standpunt van Kennedy.
- 87.7 Representatief voor de VS en bondgenoten, omdat Kennedy de leider was van de

- westerse wereld.
- 87.8 Niet-representatief voor het standpunt van de SU en de regering van de DDR
Representatief voor de VS en hun bondgenoten
- 88 De contacten tussen BRD en DDR waren door de Muur geheel onmogelijk.
- 89 Enerzijds wel: geen oorlog
Anderzijds niet: BRD zwaar teleurgesteld en gevoel van verlaten te zijn door VS;
VS heeft geen sterk antwoord op de Muur.
- 90 als teken van zwakte
- 90.1 discontinuïteit: geen poging West-Berlijn op te heffen (zoals Stalin met de Blokkade)
continuïteit: behoud invloedssfeer

14.4 de zoekende rol van de Derde Wereld 1956-1979

- 91 door Jalta/Potsdam – NAVO en Warschaupact - en de Berlijnse Muur
- 92 SU beloofde eerlijke verdeling welvaart en dit klonk aantrekkelijk in arme landen en SU was tegenstander van de eerste wereld die bekend stond om economische uitbuiting.
- 92.1 vrijheid en handel met het westen; economische steun
- 92.2 niet-gebondenheid
- 92.3 niet-gebondenheid, maar wel communisme
- 92.4 dekolonisatie voltrok zich in snel tempo

14.4.1 de Suez-crisis

- 93 behoud economische macht en voordelen
- 93.1 ->
- 93.2 het belang van Groot-Brittannië: toegang tot olievoorraden
- 94 nationalisatie Suez-kanaal door Nasser
- 94.1 gezamenlijke aanval GB, FR en Israël op Egypte; steun SU aan Egypte; VS grijpt in en maant GB, FR en Israël zich terug te trekken
- 94.2 VS willen invloed in de Arabische wereld en zijn anti-koloniaal
- 94.3 SU wil invloed in Arabische wereld
- 94.4 VS werken niet samen met bondgenoot, maar uit angst voor uitbreiding communisme kiest VS voor steun aan een Derde Wereldland.
- 95 verlies invloed in Egypte en verwijdering van Frankrijk; de internationale positie wordt hierdoor zwakker

95.1 1978

96 xxx

14.4.2 China en het einde van de bipolaire wereld

97 China is geen bevriende staat meer vanaf 1960; China vormt vanaf dat moment een concurrent binnen de communistische wereld.

98 Chinees communisme richt zich op boeren ipv arbeiders en China meent dat revolutie permanent moet zijn, terwijl de SU 1 revolutie genoeg vond.

99 grensgeschillen

100 Derde Wereldlanden waren net als China agrarisch.

100.1 China vormt derde 'pool'.

101 China kreeg de kans aangeboden zitting te nemen in de Veiligheidsraad.

14.4.3 Cuba-crisis

102 nationalisatie Amerikaans bezit en plaatsen Russische raketten

102.1 handelsembargo en blokkade

102.2 xxx

102.3

<i>niets doen</i>	De VS verliest de voorsprong in kernwapendreiging..
<i>onderhandelen</i>	De SU zal de tijd krijgen de bases te voltooien en behaalt de overwinning
<i>militaire actie tegen Cuba</i>	Het kan misgaan en escaleren tot een derde wereldoorlog.
<i>blokkade</i>	De Russen kunnen reageren met een zelfde actie tegen West-Berlijn.

103 omdat de VS in Cuba streed tegen uitbreiding invloed van het communisme en de uitbreiding van de geopolitieke invloedssfeer van de SU

103.1 telexverbinding; kernstopverdrag; wapenbeheersing; ontspanning

103.2 angst voor kernoorlog

104 In hoeverre was de reactie van Kennedy een succes?

In hoeverre was de steun van Chroesjtsjov aan Castro een succes?xxx

105 xxx

105.1

Ambassadeur SU in de VS	bron 3
Adviseur van President J.F. Kennedy	bron 1
President Fidel Castro	bron 2

14.4.4 de oorlog in Vietnam

106 onafhankelijkheid; voorlopig deling; Vietminh moest zich terugtrekken boven 17de breedtegraad; binnen twee jaar verkiezingen om Vietnam te herenigen.

106.1 angst voor communistische overwinning in Zuid-Vietnam

106.2 vreedzame hereniging scheen onmogelijk te zijn.

107 de VS vreesden uitbreiding van het communisme in heel Zuidoost Azië; dominotheorie.

107.1 Voor: uitbreiding invloed buiten de eigen staat met de bedoeling daar zelf beter van te worden

Tegen: de Amerikanen bezetten Zuid-Vietnam niet, maar steunden de Zuid-Vietnamese regering.

108 Als een Zuid Aziatisch land communistisch land communistisch werd, zouden er meer volgen.

108.1 Vietnamese communisme was nationalistisch ingesteld en niet een direct verlengde van het Russische of Chinese communisme.

108.2 De tekenaar ondersteunt de dominotheorie; het Russische communisme (hamer en sikkel) verspreidt het communisme naar China en daardoor worden andere landen in Azië ook communistisch.

109 gebrek aan steun van de bevolking; reguliere leger van de VS had geen antwoord op guerrilla; kritiek in VS zelf en in de landen van de bondgenoten.

110 vaak kritische rol; media lieten optreden van de Amerikanen zien, met name het geweld waarvan burgers het slachtoffer werden

110.1 onschuldig kind slachtoffer van vreselijk Amerikaans wapen

111 Een snelle overwinning was onmogelijk.

111.1 Geen aftocht, waarbij nederlaag wordt erkend, maar een geleidelijke terugtocht met materiële steun aan de regering van Zuid Vietnam.

111.2 Steun aan de regering van Zuid Vietnam en uitbreiding van bombardementen. Tegelijkertijd de pingpongdiplomatie om Noord Vietnam aan de onderhandelingstafel te krijgen.

112 →

- 112.1 Amerikaanse leger pleegt oorlogsmisdaden
- 112.2 met onbegrip en wordt door anti-oorlogsdemonstranten gezien als misdadiger.

- 113 Het grote aantal Amerikaanse slachtoffers leidde mede tot protest tegen de oorlog
- 113.1 Het grote aantal Vietnamese burgerslachtoffers leidde tot protest..

- 114 Geen grote militaire verplichtingen; besprekingen over wapenvermindering en ontspanning; het imago van de VS was geschaad.
- 114.1 Geen grote militaire verplichtingen : onbedoeld, direct; besprekingen over wapenvermindering en ontspanning: onbedoeld en indirect; het imago van de VS was geschaad: onbedoeld en direct.

14.5 de Europese integratie en de relatie met de VS 1956 -1979

- 115 Frankrijk, Duitsland, Nederland, België, Luxemburg, Italië.

- 116 ontspanning in de Koude Oorlog en de economische groei.
- 116.1 anti-Amerikaans en anti-Engels

- 117 toenadering tot Oost-Duitsland
- 117.1 ja, omdat hieruit blijkt dat er contact is met Oost-Europa
- 117.2 Cuba-crisis en Amerikaanse reactie op de bouw van de Muur

- 118 De relatie werd minder hecht. Er bestond kritiek in West-Europa op de VS naar aanleiding van Vietnam; de VS trokken zich na de oorlog terug en de VS waren economisch minder aantrekkelijk.

- 119 ->
- 119.1 West-Duitsland
- 119.2 westerse verdediging
- 119.3 NAVO
- 119.4 NAVO-dubbelbesluit
- 119.5 agressief Europa
- 119.6 xxx

- 120 Enerzijds probeerden sommige Oost-Europese landen ook een eigen weg in te slaan, maar anderzijds werd dit door de SU niet toegestaan.

- 121 A. Welke gebeurtenissen hebben bijgedragen aan het in stand houden van de bipolaire wereld en welke niet?
- B. xxx

15 het einde van de Koude Oorlog 1979-1991

- 122 Opvoeren uitgaven bewapening en Star Wars deden Gorbatsjov beseffen dat de SU dit alles niet meer kon evenaren. Dit leidde tot wapenvermindering en –vernietiging.
- 122.1 wapenvermindering; glasnost en perestrojka; geen bemoeienis met satellietlanden.
- 122.2 oorzaken
- 122.3 O: opbouw socialisme zonder intern gunstige voorwaarden (economie, maatschappij); Reagans confrontatie.
R: burgers in het Oostblok willen af van communisme
A: hervormingen toestaan in het Oostblok ; geen Sovjet inmenging (1989)
- 122.4 ->
- 122.5 DDR
- 122.6 angst voor machtsverlies/positie communistische partij
- 122.7 perestrojka wordt afgebeeld als liefallige jongedame; tekenaar ziet perestrojka als gunstige ontwikkeling
- 122.8 nee, het volk wil graag hervormingen
- 123 onbedoeld gevolg, Gorbatsjov wilde hervormingen om de SU te moderniseren en economisch te versterken, niet om de staat uiteen te doen vallen.
- 124 Russische federatie, Oekraïne, Wit-Rusland, Moldavië, Armenië, Azerbaidzjan, Georgië, Kazachstan, Kirgizië, Turkmenistan, Oezbekistan, Mongolië.
- 125 A.Waardoor kwam er een einde aan de Koude Oorlog?
B.xxx

16 de gevolgen van het einde van de Koude Oorlog

16.1 de Pax Americana

- 126 Clinton heeft bemiddelende rol gespeeld in de internationale politiek gericht op vrede; VS trad op in samenwerking met de bondgenoten binnen de VN. Bush Junior heeft voor een zelfstandige koers gekozen en samenwerking met oude bondgenoten of VN wordt niet als noodzakelijk gezien.
- 126.1 VS zijn de oorlog in Irak begonnen zonder VN.
- 126.2 Groot-Brittannië
- 127 Generaal Tito wist van Joegoslavië een statenbond te maken die onder zijn dictatoriale leiding een staatkundige eenheid vormde. Dankzij zijn prestige als partizanenleider wist hij het nationalisme onder de verschillende bevolkingsgroepen tot zijn dood te onderdrukken.
- 127.1 Servië, Kroatië, Slovenië, Macedonië, Bosnië-Herzegovina, Montenegro.
- 127.2 meerdere bevolkingsgroepen met verschillende godsdiensten/ etnische en godsdienstige verschillen.
- 127.3 Servië wilde de afscheiding van Bosnië tegenhouden
- 127.4 voorbeeld: in hoeverre is het gedrag van Dutchbat in Srebrenica verstandig geweest?
- 128 eerste Golfoorlog: optreden van de VS met steun van de VN; Hoessein niet verdreven.
Tweede Golfoorlog: optreden van VS zonder steun VN en Hoessein geëxecuteerd.
- 128.1 godsdienstige en etnische verschillen onder de Irakese bevolking; verzet tegen Amerikaanse bezetting.

- 129 ->
- 129.1 Bush
- 129.2 tegenstanders Amerikaanse politiek
- 129.3 bewijs is niet geleverd

- 130 Niet of nauwelijks; VS zijn niet in staat overal vrede te garanderen. Het Amerikaanse militaire complex is zeer groot, maar kost enorm veel geld.

16.2 de Europese integratie 1991- nu

- 131 1992: Verdrag van Maastricht: Europese Unie en invoering Euro
Politiek: uitbreiding leden (Oost-Europa)

- 132 Meer integratie in de zin van grotere economische eenheid en uitbreiding van het aantal leden; nationalisme in de zin van angst in West-Europa voor de concurrentie van goedkope Oost-Europese arbeidskrachten en angst voor verlies van westerse democratische waarden.

- 133 Er is sprake van trias politica; Europese Unie is niet geheel supranationaal, aangezien de ministers verantwoording afleggen aan de nationale parlementen.
- 133.1 Europees parlement heeft geen volledige wetgevende macht.

- 134 Na de Tweede Wereldoorlog wilde men nooit meer oorlog (oprichting VN). Er zijn echter in 1985 zeer veel oorlogen en internationale conflicten. De belofte van ‘nooit meer oorlog’ heeft men niet gehouden.

- 135 A. Welke gevolgen heeft het einde van de Koude Oorlog gehad voor het leiderschap in de wereld en Europa?
B. xxx
C. xxx

- 136 tegenstelling VS en bondgenoten versus gewelddadige islamieten; tegenstelling rijke en arme landen; milieu; concurrentie nieuwe grootmacht China; strijd om energiebronnen
- 136.1 1- armoede
2- extremistische islamieten versus geweld van VS en bondgenoten/ burgerslachtoffers
3- energiebronnen/ olie
5- terrorisme
- 136.2 xxx